

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

1 (8)

Datum
2025-05-12

Ärendebeteckning
101-1725-2025

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.smf@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss, SOU 2024:91 Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Bakgrund

Er beteckning: LI2024/02430

Länsstyrelsen Västerbotten, här nedan benämnd Länsstyrelsen, har fått möjlighet att yttra sig över delbetänkande av 2024 års skogspolitiska utredning.

Utredningens uppdrag har varit att genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken givet utvecklingen sedan den skogspolitiska reformen 1993, inklusive policyutvecklingen inom EU samt överväga åtgärder för ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk som stärker näringsfriheten och investeringsviljan. Syftet med utredningen är att utveckla en framtida ändamålsenlig skogspolitik som främjar ett långsiktigt hållbart konkurrenskraftigt skogsbruk, ökad skoglig tillväxt och en långsiktigt ökad tillgång till hållbar skoglig biomassa för att fullt ut kunna bidra till klimatomställningen samt jobb och tillväxt i hela landet.

Slutbetänkandet ska överlämnas senast den 31 augusti 2025, denna remiss avser delbetänkandet.

Sammanfattning

- Utredningen föreslår att markägaren själv ska bedöma om det behövs 12:6-samråd eller om det räcker med en avverkningsanmälan. Förslaget riskerar att medföra en osäkerhet och ökad regelbörda på markägare när de ska avgöra om samråd krävs eller inte. Länsstyrelsen anser att om förslaget ska leda till ökad tydlighet kring vad markägare förutsätts ta ansvar för behövs, förutom Skogsstyrelsens underlag, kommunikativa insatser som är anpassade och relevanta utifrån markägares förutsättningar och behov.

- Länsstyrelsen delar utredningens förslag att arealgränsen för krav på underrättelse om avverkning lämnas oförändrad
- Delbetänkandet föreslår att tiden mellan att en avverkningsanmälan inkommer till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas kortas från sex veckor till tio dagar. Länsstyrelsen avstyrker detta förslag och menar att det inte är en väl avvägd tidsfrist. Länsstyrelsen föreslår i stället att återkoppling ska ges inom tio dagar, där det framgår om länsstyrelsen och Skogsstyrelsen behöver använda de sex veckorna för samverkan eller om avverkning kan starta tidigare.
- Utredningen föreslår att Skogsstyrelsen ska ta över hela tillsynsansvaret för artskyddet när det gäller artskyddsfrågor som omfattas av skogsvårdslagen. Länsstyrelsen kan se fördelar med att hela processen kring artskyddet hanteras av en och samma myndighet. Om Skogsstyrelsen tar över dispensprövningarna för skogsbruksåtgärder är det av stor vikt att det finns en god och fungerande samverkan mellan myndigheterna kring bedömningarna. Dispensprövningen blir en ny arbetsuppgift för Skogsstyrelsen vilket kommer att kräva att resurser för kompetensutveckling avsätts.
- Utredarens syfte är att åstadkomma tydlighet för ett aktivt skogsbruk. Länsstyrelsen anser att vore bra att skapa en tydligare helhetsbild av de värden och de regelverk som markägaren behöver förhålla sig till. Länsstyrelsen ser ett behov av att markanvändningsfrågor i större utsträckning hanteras som en helhet i lagstiftning och förvaltning, och att man underlättar för markägare att se vilken helhet ens markanvändning ingår i.
- Länsstyrelsen saknar redogörelse av kulturmiljöfrågorna i skogen. Skogsbruket har i dag en stor negativ påverkan på forn- och kulturlämningar i skogen och avsaknaden av redogörelser för hur utredningens förslag påverkar hanteringen av kulturmiljöerna i skogen är oroande.
- Länsstyrelsen saknar en diskussion om jämställdhet och anser att det bör belysas vilka konsekvenser utredningens förslag får ur ett jämställdhetsperspektiv både på regional och nationell nivå.
- Länsstyrelsen menar att utredningen har en för låg nivå när det gäller beskrivningen av rennäringen, förståelse för hur rennäringen bedrivs och målkonflikterna mellan skogsbruket och rennäringen.
- I dag ser vi en ökad konkurrens om skogsmarken och det är konstaterat att skogen inte räcker till alla anspråk vilket kan leda till nya målkonflikter i skogen och att de målkonflikter som redan

finns skärps och förstärks. Länsstyrelsen Västerbotten saknar en analys av detta i delbetänkandet

- För att främja regeringens arbete för ett hållbart svenskt skogsbruk, skoglig tillväxt och en konkurrenskraftig skogsnäring har regeringen beslutat att tillsätta ett nationellt råd. Länsstyrelsen Västerbotten föreslår tillsammans med en rad andra Länsstyrelser att de regionala skogsprogrammen kan fungera som regionala skogliga råd och bidra till att uppfylla den svenska skogspolitiken.
- Till huvudutredningen efterfrågar Länsstyrelsen en samhällsekonomisk konsekvensanalys av hur förslagen i utredningen påverkar direkt och indirekt både den enskilde och landsbygdsutvecklingen.
- Länsstyrelsen ser att det finns flera viktiga förslag till förtydligat regelverk i delbetänkandet av skogsutredningen. För att fullt fungera måste fortsatt hantering av förslagen ske samordnat med andra regelfrågor för svenskt skogsbruk, som är under utredning just nu. Sverige behöver en tydlig och sammanhållen skogspolitik som harmoniserar klimat, tillväxt och biologisk mångfald.

Yttrande

Skogen är viktig för Västerbotten. Självbilden hos många västerbottningar är att vi bor och verkar i ett skogslän. Västerbottens läns landareal uppgår till 5,6 miljoner ha, varav ca 3,9 miljoner ha (70 procent) är skogsmark. Det innebär att Västerbotten är det län i Sverige, näst efter Norrbotten, som har mest skogsmark. Av länets totala skogsmark räknas ca 3,1 miljoner hektar som produktiv skogsmark. Skogsnäringen i Västerbotten ser stora möjligheter med en utvecklad bioekonomi och en global omställning mot förnybara råvaror, t.ex. en ökad tillväxt i skogen och en ökad efterfrågan på trähus, biobaserade produkter, material, bränslen och drivmedel.

Kap. 5 Tydliggörande av samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken

Idag utgör en avverkningsanmälan även ett samråd enligt 12 kapitlet 6 § miljöbalken och Skogsstyrelsen avgör när det även behövs ett beslut enligt 12:6-bestämmelserna. Enligt utredningens förslag ska istället markägaren själv bedöma om det behövs 12:6-samråd eller om det räcker med en avverkningsanmälan. Skogsstyrelsen ska bland annat uppdras att ta fram en uttömmande samrådslista på när 12:6-samråd behövs samt omfattande kartunderlag med utpekade samrådsområden, alltså skog med höga naturvärden där samråd ska ske.

Länsstyrelsens ser både för- och nackdelar med förslaget. Ett utvecklat kartunderlag kan vara till nytta vid planering och beroende på utformning skulle det kunna medföra positiva effekter för miljön. Men förslaget riskerar att medföra en osäkerhet och ökad regelbörda på markägare när de ska avgöra om samråd krävs eller inte. Länsstyrelsen anser att om förslaget ska leda till ökad tydlighet kring vad markägare förutsätts ta ansvar för behöver underlaget kombineras med kommunikativa insatser som är anpassade och relevanta utifrån markägares förutsättningar och behov.

Kap. 6 Arealgräns för krav på underrättelse om avverkning

Utredningen föreslår att arealgränsen bli oförändrad. Länsstyrelsen är positivt till förslaget.

Länsstyrelsen påpekar dock att ur vattensynpunkt kan många avverkningar under 0,5 hektar och körvägar inom samma avrinningsområde, där till exempel körskador lätt uppkommer, leda till kumulativa negativa effekter. Dessa fångas inte upp genom dagens utformning av regler.

Kap 7. Övriga åtgärder med krav på underrättelser

Länsstyrelsen delar utredarens åsikt att om kravet på samrådsanmälan för bla anläggande av skogsbilväg och traktorväg (> än 300 m) tas bort bör underrättelseplikt införas.

Kap 9. Hantering av underrättelser om skogliga åtgärder

Ett av delbetänkandets förslag innebär att tiden mellan att en avverkningsanmälan inkommer till Skogsstyrelsen och tidpunkten då åtgärden får påbörjas kortas från sex veckor till tio dagar. Detta förslag avstyrks av Länsstyrelsen som inte delar delbetänkandets åsikt att tio dagar är en väl avvägd tidsfrist. Länsstyrelsen menar i stället att det inte finns någon anledning att frångå de sex veckor som gäller i dagsläget.

Länsstyrelsen bedömer bland annat att förslaget kan skapa otydligheter för markägaren då det inte alltid räcker med en avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen utan markägaren kan, precis som i dagsläget, behöva ta fler myndighetskontakter inför en skoglig åtgärd. Precis som Skogsstyrelsen så granskar även Länsstyrelsen avverkningsanmälningar, till exempel i befintliga naturreservat där skogsbruk inte är reglerat i föreskrifter eller i närheten av naturreservat där en utvidgning av reservatet skulle kunna vara lämplig för att bättre skydda befintliga naturvärden. Tio dagar är en alldeles för kort tid för samverkan mellan myndigheterna samt för Länsstyrelsens granskning och återkoppling till Skogsstyrelsen.

Kortas handläggningstiderna finns även risk att till exempel kulturmiljö-, friluftsliv- och rennärlivsfrågorna ”hamnar mellan stolarna” och därmed uteblir lämplig hänsyn. Den förkortade tiden leder även till försämrade förutsättningar för allmänheten och den ideella naturvården att kunna komma med inspel. Förslaget kan medföra att antalet överklaganden ökar eftersom full kunskap om naturvården inte hinner inhämtas innan avverkningarna kan påbörjas.

Länsstyrelsen föreslår i stället att återkoppling ska ges inom tio dagar, där det framgår om länsstyrelsen och Skogsstyrelsen behöver använda de sex veckorna för samverkan eller om avverkning kan starta tidigare.

Länsstyrelsen vill även uppmärksamma utredaren på det uppdrag som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen har haft under flera år för att utveckla en gemensam inlämningsfunktion för att underlätta för markägaren i samband med skogsbruksåtgärder som kräver flera myndighetskontakter. Utredningen berör inte denna myndighetssamverkan.

Kap. 12 Tillsynen över artskyddsfrågor i skogen

Utredningen föreslår att Skogsstyrelsen ska ta över hela tillsynsansvaret för artskyddet när det gäller artskyddsfrågor som omfattas av skogsvårdslagen. En del i förslaget är även att ett 12:6 samråd även ska komma att utgöra en ansökan om dispens från Artskyddsförordningen.

Länsstyrelsen kan se fördelar med att hela processen kring artskyddet hanteras av en och samma myndighet men det kan även finnas nackdelar. Då Länsstyrelsen fortsatt ska hantera dispensprövningar där syftet med verksamheten är något annat än skogsbruk, kan det bli aktuellt för båda myndigheterna att pröva dispens för tex samma exemplar av en art eller ett fortplantingsområde. Länsstyrelsen ska fortsatt handha ärenden där tex en avverkning syftar till att ändra markanvändning, tex vid avverkning för omläggning till betesmark, bebyggelse, husbehovstäckter eller liknande. Samma aktör kan därmed komma att behöva ansöka hos två myndigheter beroende på syftet med åtgärden trots att det handlar om samma plats.

Om Skogsstyrelsen tar över dispensprövningarna för skogsbruksåtgärder är det av stor vikt att det finns en god och fungerande samverkan mellan myndigheterna kring bedömningarna. I det fortsatta arbetet med ändrade bestämmelser behöver förutsättningarna och formerna för denna samverkan beaktas. En väl utvecklad samverkan mellan myndigheterna främjar enade tolkningar och bedömningar. Dispensprövningen blir en ny arbetsuppgift för Skogsstyrelsen vilket kommer att kräva resurser för kompetensutveckling och bra rutiner för att ge Skogsstyrelsen en bra introduktion till miljöbalken och fridlysningbestämmelserna. Vidare ser

länsstyrelsen att det krävs en satsning på Skogsstyrelsens resurser att hantera fridlysta arter i ärendehantering generellt.

Länsstyrelsens oroas dock av att vår tvärsektoriella roll och den kunskap som ofta behövs för detta urholkas när uppgifter lyfts bort från myndigheten.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget i den del att en anmälan om samråd även ska ses som en ansökan om dispens i de fall där det krävs. Detta sätter markägarens självbestämmande åt sidan och skickar felaktiga signaler kring en förbudslagstiftning. Markägaren bör själv få bestämma om man önskar ta den hänsyn som behövs för att kunna skydda en art utan att påverkas av själva ansökan. Även själva samrådsförfarandet riskerar att påverkas så att man inte utreder tillräckligt enligt skadelindringshierarkin utan går direkt på hanterandet av dispens. Grunden i lagstiftningen är ju just att det är förbjudet eftersom en art behöver skyddas, inte att man automatiskt ska försöka få göra åtgärden ändå och söka dispens.

Allmänna synpunkter

Eftersom utredarens syfte är att åstadkomma tydlighet för ett aktivt skogsbruk, så vore det också bra att skapa en tydligare helhetsbild av de värden och de regelverk som markägaren behöver förhålla sig till. Länsstyrelsen ser ett behov av att markanvändningsfrågor i större utsträckning hanteras som en helhet i lagstiftning och förvaltning, och att man underlättar för markägare att se vilken helhet ens markanvändning ingår i. Här behöver också kapaciteten för att förebygga och hantera målkonflikter stärkas för att bidra till att regelverk upplevs som mer tydligt och legitimt. Att bara ändra lagstiftning och föreskrifter kommer inte heller att åstadkomma denna effekt utan att man har forum där man under trygga former kan skapa en gemensam förståelse. Enbart information och kunskapsunderlag räcker inte heller för att åstadkomma den tydlighet som skogsutredningen syftar till, även om det är en viktig komponent. Man måste även arbeta aktivt med att göra kunskapen tillgänglig på ett sätt som är relevant för dem vars beteende och känsla av tydlighet och förutsägbarhet man vill påverka. Det kan göras utifrån goda erfarenheter från arbetet i regionala skogsprogram, miljömålssamordning, rådgivning kring frivillig hänsyn i skogsbruket och dialog med markägare kring lämpliga skyddsformer. Allt detta rymms inom länsstyrelsernas uppdrag och efterfrågan från regionala aktörer finns, men det kräver resurser och ändamålsenliga arbetssätt för att ge effekt.

Skogen utgör vårt största kulturlandskap men redogörelsen av kulturmiljöfrågorna i skogen saknas i delbetänkandet. Skogsbruket har redan i dag en stor negativ påverkan på forn- och kulturlämningar i skogen och avsaknaden av redogörelser för hur utredningens förslag

påverkar hanteringen av kulturmiljöerna i skogen är oroande. I direktivet till utredningen nämns kulturmiljövärde i skogen men det belyses inte i själva betänkandet och enligt redovisningen i delbetänkandet har inte heller någon med kulturmiljökompetens deltagit i utredningens arbete, vilket är olyckligt. Alla fornlämningar, så väl kända som okända samt övriga kulturhistoriska lämningar och miljöer är lagskyddade. Utifrån detta perspektiv är det därför viktigt att en utredning med syfte att presentera förslag på ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt skogsbruk och med bibehållen ambition avseende miljömålen även redovisar vilka effekter eventuella förslag kan ha på skogens kulturmiljövärden.

I dag ser vi en ökad konkurrens om skogsmarken. Skogen ska förutom alla möjliga exploateringsintressen även klara av att tillhandahålla biologisk mångfald i form av skydd, rekreation (jakt, bärplockning, annat), besöksnäring, etc.. I Västerbotten innebär nyindustrialiseringen bland annat nya gruvor med tillhörande sandmagasin, fler vindkraftsparker och kraftledningsgator, industrietableringar, utbyggnad av transportinfrastruktur, bostadsområden och annan samhällsinfrastruktur. Allt detta kräver mycket mark och i de flesta fall skogsmark. Sedan tidigare är det konstaterat att skogen inte räcker till alla anspråk vilket kan leda till nya målkonflikter i skogen och att de målkonflikter som redan finns skärps och förstärks. Dessa diskussioner saknas helt i delbetänkandet. Länsstyrelsen är en tvärsektoriell regional myndighet som verkar inom många samhällssektorer vilket gör oss särskilt lämpade att arbeta med målkonflikter. Länsstyrelsen Västerbotten har tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten fått i uppdrag av regeringen att hantera målkonflikter som uppstår vid handläggning av ärenden med anledning av den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i länen.

Vad det gäller äganderätten och renskötselrätten finns det målkonflikter kring exempelvis ökat virkesuttag kontra tillgången till bete och möjligheten att nyttja landet som exempelvis flyttled. Dessa målkonflikter berörs sparsamt i utredningen. Länsstyrelsen menar att delbetänkandet har en för låg nivå när det gäller beskrivningen av rennäringen, förståelse för hur rennäringen bedrivs och målkonflikterna mellan skogsbruket och rennäringen.

I delbetänkandet finns ingen analys eller förslag kopplat till jämställdhet inom skogen. Jämställdhet är en fråga som behöver belysas i varje arbete som läggs fram för att se vilka positiva eller negativa konsekvenser som kan uppstå. I Västerbottens län är fyra av tio skogsägare kvinnor. I Västerbottens regionala skogsprogram är jämställdhetsarbetet en central del och genomsyrar alla fokusområden. Målsättningen är att uppnå ett jämställt skogsbruk, inom både företagande och ägande, där varken könstillhörighet eller bakgrund utgör ett hinder.

Regeringen har beslutat att tillsätta ett nationellt råd med fokus på skogsindustrins värdekedja. Det ska bidra till regeringens arbete för ett hållbart svenskt skogsbruk och främja skoglig tillväxt och konkurrenskraftig skogsnäring med ökad innovationskraft. Initiativet är en tydlig signal om att skogen är en central del i den fortsatta gröna omställningen och en stark drivkraft för svensk ekonomi. Länsstyrelsen vill uppmärksamma utredaren på att Länsstyrelserna i Västerbotten, Värmland, Södermanland, Halland och Uppsala län har föreslagit att utveckling av de regionala skogsprogrammen kan fungera som regionala skogliga råd och bidra till att uppfylla den svenska skogspolitiken.

Den skogspolitiska utredningen har på kort tid gjort ett gediget arbete med att genomföra en översyn av den nationella skogspolitiken. I Västerbotten spelar skogen en viktig roll, inte minst i glesbygd, där de gröna näringarna skapar många arbetstillfällen. Genom den växande bioekonomin har skogen potential att ge ytterligare arbetstillfällen runt om i landet. Många av förslagen i utredningen påverkar direkt och indirekt både den enskilde och landsbygdsutvecklingen men i vilken omfattning? Länsstyrelsen efterlyser till huvudutredningen samhällsekonomiska konsekvensanalyser av förslagen i utredningen utifrån att hela landet ska växa och utvecklas. Med dessa analyser som grund blir det lättare för våra politiker att fatta beslut som gör att alla kan leva och förverkliga sina drömmar, oavsett var man bor.

Länsstyrelsen ser att det finns flera viktiga förslag till förtydligat regelverk i delbetänkandet av skogsutredningen. För att fullt fungera måste fortsatt hantering av förslagen ske samordnat med andra regelfrågor för svenskt skogsbruk, som är under utredning just nu. Skogsutredningen är en del av en helhet där arbetet i miljömålsberedningen och den pågående artskyddsutredning är andra viktiga delar. Sverige behöver en tydlig och sammanhållen skogspolitik som harmoniserar klimat, tillväxt och biologisk mångfald.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med strategen Mikael Bergström som föredragande.

Helene Hellmark Knutsson

Mikael Bergström